

Zadeva C-320/23**Predlog za sprejetje predhodne odločbe****Datum vložitve:**

24. maj 2023

Predložitveno sodišče:

Handelsgericht Wien (Avstrija)

Datum predložitvene odločbe:

23. maj 2023

Pritožnica in tožena stranka:

DocLX Travel Events GmbH

Nasprotna stranka v pritožbenem postopku in tožeča stranka:

Bundesarbeiterkammer

[...] (ni prevedeno)

Handelsgericht Wien (gospodarsko sodišče na Dunaju, Avstrija) je kot pritožbeno sodišče [...] (ni prevedeno) v zadevi tožeče stranke **Bundesarbeiterkammer**, 1040 Dunaj, [...] (ni prevedeno) zoper toženo stranko **DocLX Travel Events GmbH**, 1010 Dunaj, [...] (ni prevedeno) zaradi 407,80 EUR, v okviru pritožbe tožene stranke zoper sodbo Bezirksgericht für Handelssachen Wien (okrajno sodišče za gospodarske zadeve na Dunaju, Avstrija) z dne 4. januarja 2023, [...] (ni prevedeno)

sprejelo

s k l e p :

I. Sodišču Evropske unije se na podlagi člena 267 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) predložijo ta vprašanja glede razlage člena 12 („Odstop od pogodbe o paketnem potovanju in pravica do umika pred začetkom turističnega paketa“) Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 in Direktive 2011/83/EU Evropskega

parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 90/314/EGS (v nadaljevanju: **Direktiva**):

1. Ali je treba pri presoji ustreznosti in s tem pri višini odstopnine upoštevati trenutek ponudbe organizatorja, sklenitve pogodbe o paketnem potovanju, izjave potnika o odstopu od pogodbe, načrtovanega konca potovanja ali kak drug trenutek?
2. Ali je treba pri presoji ustreznosti in s tem pri višini odstopnine upoštevati poslovno-podjetniški pravilni izračun ali pa druga merila, na primer pavšalno oceno, izračunano v določenem odstotku od cene potovanja?
3. Ali je treba to določbo razlagati tako, da v primeru nesorazmerno visoke odstopnine, dogovorjene v pogodbi o paketnem potovanju, organizator obdrži svojo pravico do ustrezne odstopnine (v smislu odgovora na prvo in drugo vprašanje) oziroma je treba to izračunati konkretno glede na dejansko škodo organizatorja oziroma organizator to pravico v celoti izgubi?
4. Ali se pri presoji ustreznosti odstopnine, zlasti če je bila ta dogovorjena kot standardna odstopnina, lahko upošteva nacionalno pravo, če to v primeru pričakovanih nesorazmerno visokih stroškov postopka omogoča določitev višine zneska po prosti presoji sodišča?

II. [...] (ni prevedeno) [prekinitev postopka]

O b r a z l o ž i t e v :

I. Dejansko stanje:

Potrošnik je novembra 2020 pri toženi stranki za termin potovanja od 25. junija do 1. julija 2022 rezerviral „maturantsko potovanje X-Jam“ na polotoku Lanterna na Hrvaškem. V točki 7 dogovorjenih določil rezervacije je določeno:

„Pravica potnika do odstopa od pogodbe pred začetkom potovanja

Potnik je v skladu s členom 10(1) PRG [Bundesgesetz über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen; zvezni zakon o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, v nadaljevanju: PRG] kadar koli pred začetkom turističnega paketa upravičen do odstopa od pogodbe proti plačilu standardnega nadomestila.

Poleg pavšalnega zneska obdelave (točka 3) se dogovorijo naslednja ustrezna standardna nadomestila, ki se izračunajo glede na časovni razmik med odstopom od pogodbe in dogovorjenim začetkom turističnega paketa:

do 30. dne pred začetkom potovanja 40 %

[...]

od dogovorjene cene potovanja.“

Potrošnik je septembra 2021 podal izjavo o odstopu od pogodbe o organizaciji potovanja, tožena stranka pa mu je za tem 13. septembra 2021 izstavila storno račun v višini 464,80 EUR, od česar 378,80 EUR predstavljajo stroški storniranja in 29,00 EUR stroški obdelave.

Potrošnik je ta znesek plačal s pridržkom in svoje zahteve za vračilo odstopil tožeči stranki.

II. Trditve strank:

Tožeča stranka zahteva vračilo stroškov storniranja in stroška obdelave, torej 407,80 EUR skupaj z obrestmi. Dogovorjeni stroški storniranja in strošek obdelave naj bi bili ob upoštevanju člena 10 PRG oziroma člena 879(3) Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (splošni civilni zakonik, v nadaljevanju: ABGB) ter člena 6c Konsumentenschutzgesetz (zakon o varstvu potrošnikov, KSchG) nični in izrazito škodljivi, zlasti zato, ker naj bi bilo „maturantsko potovanje X-Jam“ za leto 2022 v celoti razprodano. Tožena stranka naj sploh ne bi utrpela nobene škode. Strošek obdelave naj bi bil nesorazmerno visok in izrazito škodljiv.

Tožena stranka je obrazloženo nasprotovala tožbenemu predlogu.

III. Dosedanji potek postopka:

Bezirksgericht für Handelssachen Wien (okrajno sodišče za gospodarske zadeve na Dunaju) je s sodbo z dne 4. januarja 2023 v celoti ugodilo tožbi. V pravni obrazložitvi je navedlo, da je navedeni dogovor glede storniranja nedopusten. Razlikovalo naj se ne bi po tem, ali je potovanje stornirano eno leto ali le nekaj dlje kot en mesec pred njegovo izvedbo. Prav tako naj se ne bi upoštevala okoliščina, da je tožena stranka dejansko prek svojega čakalnega seznama potovanja prodajala naprej, pri čemer naj bi bila verjetnost za nadaljnjo prodajo v primeru storniranj v letu pred letom začetka potovanja večja, kot v tekočem letu. Dejansko naj bi tožena stranka v skladu s tem pogojem strošek storniranja zaračunala tudi, kadar zaradi nadaljnje prodaje sploh ni utrpela nobene škode. S sklenjenim dogovorom naj ne bi bilo zagotovljeno, da nadomestilo ustreza ceni turističnega paketa z odbitkom prihrankov stroškov ali prihodkov iz nadomestne uporabe potovalnih storitev. Zato naj bi bilo treba ta pogoj šteti za izrazito škodljiv v smislu člena 879(3) ABGB in kot pogoj, ki je tudi v nasprotju s členom 10 PRG. Prvostopenjsko sodišče dalje navaja, da ne pride več v poštev znižanje v okviru neizpogajanih nepoštenih pogojev v individualnem postopku o potrošniškem razmerju, s katerim bi pogoj ostal v veljavi, zaradi česar naj se ne bi več postavljalo vprašanje znižanja dogovorjenega stroška storniranja po presoji sodišča.

Ker naj toženi organizator sploh ne bi utrpel nobene škode, ta svojega zahtevka tudi ne more opreti na člen 10(1), četrti stavek, PRG.

Tožena stranka je zoper to sodbo vložila pritožbo na Handelsgericht Wien (gospodarsko sodišče na Dunaju).

IV. Obravnavana pritožba:

[...] (ni prevedeno) [postopek]

Pritožnica kot dopustne pritožbene razloge navaja pomanjkljivost postopka, napačno ugotovljena dejstva na podlagi napačne presoje dokazov in napačno pravno presojo. Med drugim navaja, da bi bilo treba pri presoji ustreznosti odstopnine upoštevati trenutek sklenitve pogodbe.

Tožeča stranka v odgovoru na pritožbo zagovarja pravno stališče prvostopenjskega sodišča in prav tako dopustno navaja, da je prvostopenjsko sodišče napačna dejstva ugotovilo na podlagi napačne presoje dokazov.

V. Vprašanja za predhodno odločanje:

Splošno:

V obravnavanem primeru potrošnik od pogodbe o paketnem potovanju ni odstopil iz katerega od razlogov, navedenih v členu 12(2) Direktive.

Člen 12(1) Direktive določa:

„Odstop od pogodbe o paketnem potovanju in pravica do umika pred začetkom turističnega paketa

Države članice zagotovijo, da lahko potnik kadar koli pred začetkom turističnega paketa odstopi od pogodbe o paketnem potovanju. Kadar potnik odstopi od pogodbe o paketnem potovanju v skladu s tem odstavkom, se lahko od njega zahteva, da organizatorju plača ustrezno in upravičeno odstopnino. Pogodba o paketnem potovanju lahko določa razumne standardne odstopnine, izračunane na podlagi tega, koliko časa pred začetkom turističnega paketa pride do odstopa od pogodbe, ter pričakovanih prihrankov stroškov in prihodkov iz nadomestne uporabe potovalnih storitev. Če standardnih odstopnin ni, znesek odstopnine ustreza ceni turističnega paketa, od katere se odštejejo prihranki stroškov in prihodki iz nadomestne uporabe potovalnih storitev. Organizator na zahtevo potnika predloži obrazložitev zneska odstopnin.“

V okviru prenosa te direktive v nacionalno pravo je bil v Avstriji sprejet Bundesgesetz über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (zvezni zakon o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, PRG), katerega člen 10(1) določa:

„Odstop od pogodbe o paketnem potovanju pred začetkom turističnega paketa

Potnik lahko kadar koli pred začetkom turističnega paketa odstopi od pogodbe o paketnem potovanju brez navedbe razlogov. Kadar potnik odstopi od pogodbe o paketnem potovanju v skladu s tem odstavkom, se lahko od njega zahteva, da organizatorju plača ustrezno in upravičeno nadomestilo. Pogodba o paketnem potovanju lahko določa razumna standardna nadomestila, izračunana na podlagi tega, koliko časa pred predvidenim začetkom turističnega paketa pride do odstopa od pogodbe, ter na podlagi pričakovanih prihrankov stroškov in prihodkov iz nadomestne uporabe potovalnih storitev. Če standardna nadomestila niso dogovorjena pogodbeno, znesek nadomestila ustreza ceni turističnega paketa, od katere se odštejejo prihranki stroškov in prihodki iz nadomestne uporabe potovalnih storitev. Organizator na zahtevo potnika predloži obrazložitev zneska nadomestila.“

V obravnavanem postopku je treba uporabiti Gesetz über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Zivilprozessordnung, zakon o civilnem postopku, v nadaljevanju: ZPO). Njegov člen 273(1) določa:

„Če je gotovo, da je ena stranka upravičena do odškodnine ali ima kakršenkoli drug zahtevek, vendar spornega zneska odškodnine ali zahtevka ni mogoče ali ga je zelo težko dokazati, lahko sodišče na predlog ali po uradni dolžnosti po prosti presoji določi ta znesek tudi brez upoštevanja dokaza, ki ga je predložila stranka. Znesek se lahko določi tudi po zaslišanju ene od strank pod zaprisego glede okoliščin, ki so upoštevene za določitev zneska.“

V skladu z uvodno izjavo 31 Direktive bi potniki morali imeti možnost, da kadar koli pred začetkom turističnega paketa odstopijo od pogodbe o paketnem potovanju proti plačilu ustrezne in upravičene odstopnine, pri čemer se upoštevajo pričakovani prihranki stroškov ter prihodki iz nadomestne uporabe potovalnih storitev.

Na podlagi PDEU, zlasti člena 114, je prišlo do enotne, v celoti harmonizirane, dokončne ureditve področja turističnih paketov (člena 1 in 4 Direktive).

Odgovor na vprašanja, ki jih je predložilo pritožbeno sodišče, je bistvenega pomena za sprejetje odločitve v zadevi, o kateri odloča. Predložitveno pritožbeno sodišče meni, da ne obstaja sodna praksa zaprosenega Sodišča Evropske unije (v nadaljevanju: Sodišče) v zvezi z razlago člena 12(1) Direktive v navedenem smislu. Zadeva C-287/21 (predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Landesgericht Salzburg (deželno sodišče v Salzburgu, Avstrija)) je bila črtana.

Prvo vprašanje:

V obravnavani zadevi je preteklo veliko časa med ponudbo za sklenitev pogodbe o paketnem potovanju (poletje 2020), rezervacijo (november 2020), izjavo o odstopu od pogodbe (september 2021) in terminom potovanja (poletje 2022). Iz Direktive ne izhaja, katerega od teh trenutkov je treba upoštevati.

Drugo vprašanje:

Na splošno se v pravu v zvezi s potovanji v praksi višina odstopnine („stroškov storniranja“) določi pavšalno v odstotku od cene potovanja in sicer stopnjevano glede na trenutek izjave potnika o odstopu od pogodbe. V poslovnem prometu se ne izhaja iz točnega poslovno-podjetniškega izračuna.

V zvezi s tem še ni sodne prakse najvišjih nacionalnih sodišč. Nemško BGH (Bundesgerichtshof, zvezno vrhovno sodišče) je pri določanju višine odstopnine izhajalo iz poslovno-podjetniškega izračuna, temelječega na zadnjih treh poslovnih letih [...] (ni prevedeno). Zanikalo je pravico potnika do dostopa do informacij in ocenilo, da je trditveno in dokazno breme na strani organizatorja [...] (ni prevedeno).

Tretje vprašanje:

Sodišče je v sodbi z dne 8. decembra 2022 v zadevi C-625/21 razsodilo, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah razlagati tako, da če je bil pogoj o odškodnini prodajne pogodbe razglašen za nepošten in posledično za ničen, navedena pogodba pa lahko brez tega pogoja še naprej obstaja, navedena člena nasprotujeta temu, da bi lahko prodajalec ali ponudnik, ki je določil navedeni pogoj, v okviru odškodninske tožbe, ki temelji izključno na dispozitivni določbi nacionalnega obligacijskega prava, zahteval odškodnino, kot jo določa ta določba, ki bi se uporabila, če navedenega pogoja ne bi bilo.

Na vprašanje, ali je ta sodba pomembna tudi za razlago člena 12(1) Direktive, zlasti za veljavnost njegovega zadnjega stavka v razmerju do predhodnih stavkov, predložitveno pritožbeno sodišče samo ne more nedvomno odgovoriti, zlasti ker je med ponudbo za sklenitev pogodbe o paketnem potovanju (poletje 2020), rezervacijo (november 2020) in izjavo o odstopu od pogodbe (september 2021) preteklo veliko časa.

Četrto vprašanje:

Zakone je treba razlagati učinkovito in Direktiva naj bi prispevala k visoki ravni varstva potrošnikov (uvodna izjava 51). Predložitveno pritožbeno sodišče meni, da to obsega tudi učinkovito uveljavljanje pravic v postopku pred sodiščem, katerega povprečni stroški naj bi bili v razumnem razmerju z vrednostjo spora. To izhaja tudi iz uvodnih izjav (zlasti uvodne izjave 7) Uredbe (ES) št. 861/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o uvedbi evropskega postopka v sporih majhne vrednosti.

V postopkih o odškodninskih zahtevkih ali drugih zahtevkih ima tožeča stranka lahko velike težave pri dokazovanju višine zahtevka. Navedena nacionalna procesna določba v členu 273 ZPO v tem pogledu tožečo stranko postavlja v boljši položaj, če je dokazala obstoj zahtevka v skladu s strogimi pravili dokaznega postopka. Stroški postopka za določitev višine naj bi se gibali v

razumnih mejah in uveljavitev zahtevka tožeče stranke, ki je sam po sebi utemeljen, naj se ne bi neprimerno dolgo zavlačevala. Zato ta določba v primeru, da zneska zahtevka ni mogoče dokazati ali ga je zelo težko dokazati, omogoča, da lahko sodišče po uradni dolžnosti ali na predlog ta znesek določi po prosti presoji. V tem primeru torej ni zahtevan dokaz v zvezi z dejstvi, ki so odločilna za višino zahtevka, in sodišče lahko zato tudi zavrne s tem povezane dokazne predloge strank. Tožeča stranka s to določbo ni odvezana svojega trditvenega bremena in tudi ne tega, da v tožbi svoj zahtevek številčno določno opredeli [...] (ni prevedeno).

Predložitveno pritožbeno sodišče želi to nacionalno procesno določbo uporabiti tudi zato, ker sta tako potnik kot tudi organizator zainteresirana, da se spor razreši učinkovito, stroškovno ugodno in hitro. Vendar pa bi se Direktivo lahko razumelo tudi drugače.

6. Obveznost predložitve s prekinitvijo postopka:

[...] (ni prevedeno) [prekinitvev postopka]

Handelsgericht Wien (gospodarsko sodišče na Dunaju)

[...] (ni prevedeno) Dunaj, [...] (ni prevedeno)

23. maja 2023

[...] (ni prevedeno)